

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania K. W. i P. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22
czerwca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 lutego 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżących na rzecz organu rentowego kwoty
po 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 26 lutego 2021 r., oddalił apelację K. i P. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 17 czerwca 2019 r., mocą którego zmieniono decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w J. z dnia 10 kwietnia 2018 r., ustalając, że P. W. jako osoba współpracująca z prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą K. W., podlega obowiązkowo ubezpieczeniu: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 września 2017 r., nadto ustalając podstawę wymiaru składek na wymienione ubezpieczenia w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, określonego w trybie art. 19 ust. 10 ustawy z dnia 13

października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009, dalej jako ustawa systemowa).

Sąd Apelacyjny uznał, że deklarowana przez płatnika za ubezpieczoną jako współpracującą przy prowadzeniu działalności gospodarczej podstawa wymiaru od 1 września 2017 r. była ewidentnie zawyżona w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik odwołujących się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, odwołując się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10, skarżący wskazali na jej oczywistą zasadność.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od skarżących według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do merytorycznego przyjęcia. Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne jest zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości.

Powołana przez skarżących uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r. (II UZP 1/10) dotyczy uprawnienia po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność do zadeklarowania w granicach zakreślonych ustawą dowolnej kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, wobec czego sposób w jaki realizuje to uprawnienie zależy wyłącznie od jej decyzji. Ingerencja w tę sferę jakiegokolwiek innego podmiotu jest więc niedopuszczalna, chyba że ma wyraźne umocowanie w przepisach. Skarżący nie dostrzegli natomiast, że decyzją z dnia 10 kwietnia 2018 r., organ rentowy stwierdził, że P. W.

jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek K. W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu. To zaś wskazuje, że istotą sporu było ustalenie czy P. W. posiadała w spornych okresach status osoby współpracującej zgodnie z art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, a jeśli tak, to czy deklarowana przez płatnika na jej ubezpieczenie maksymalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne odpowiadała prawu.

W razie zaś potencjalnego sądowego ustalenia podlegania spornemu tytułowi ubezpieczeń społecznych dopuszczalna jest w tym samym postępowaniu sądowa weryfikacja zadeklarowanej, a w szczególności oczywiście zawyżonej podstawy wymiaru składek, która decyduje o wysokości świadczeń z ustalonego ubezpieczenia w sposób respektujący nie tylko przepisy i zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, ale także zasady solidaryzmu, transparentności i przejrzystości sprawiedliwego systemu oraz funduszu ubezpieczeń społecznych. Jeżeli zatem materiał dowodowy zawiera istotne elementy wymagane do sądowego zweryfikowania kontrowersji dotyczących podlegania spornemu określone tytułowi ubezpieczeń społecznych z deklarowaną podstawą wymiaru składek i spodziewanymi z tego tytułu wysokimi świadczeniami z ubezpieczenia społecznego, to sądy ubezpieczeń społecznych są uprawnione do korygowania zadeklarowanej wysokości składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostały one opłacone w ewidentnie zawyżonej wysokości z zamiarem oczywistego obejścia prawa w celu nabycia świadczeń w nienależnej wysokości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2018 r., I UK 208/17, LEX nr 2541912).

Ponadto, niekwestionowane jest w orzecznictwie prawo organu rentowego do kontroli samego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym w sytuacji zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego przy dysproporcji wynikającej z niskiego przychodu i zadeklarowania zawyżonej podstawy składek (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 listopada 2017 r., II UK 273/16, OSNP 2018 nr 8, poz. 112; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 102/16, LEX nr 2307123; z dnia 8 października 2015 r., I UK 453/14, LEX nr 1917365; z dnia 4 listopada 2015 r., II UK 437/14, LEX nr 1954231).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c.